

Oeverzwaluw in de min, Huiszwaluw stabiel

Nu de cijfers van 2009 vrijwel volledig zijn, is het tijd om de balans op te maken van Oeverzwaluw en Huiszwaluw, twee soorten die door een trouwe schare van tellers goed in de gaten worden gehouden. De bevindingen waren bij beide soorten geheel verschillend.

Oeverzwaluw: afname houdt aan

De afgelopen jaren deed de Oeverzwaluw het niet zo goed. Ook in 2009 mochten we met een landelijk verlies van bijna 18% niet rekenen op een positieve trendwending. Na het succesvolle broedseizoen van 2004 hebben we geen positief resultaat meer kunnen vaststellen.

In elke provincie zijn zowel in 2008 als 2009 Oeverzwaluw-kolonies geteld. Steekproeven geven aan dat de stand in tien provincies verder achteruitging. In tabel 1 is de verandering per fysisch-geografische regio weergegeven. Regio's met een te kleine steekproef (minder dan 10 kolonies en 100 nesten) zijn buiten beschouwing gelaten.

Gesticht en verlaten in 2009

Vanwege het pionierende karakter van de Oeverzwaluw zijn de verschillen tussen twee jaren vaak enorm, veel groter dan bij Huiszwaluwen het geval is. Zo werden in 2009 66 kolonies verlaten, waarvan er 9 meer dan 100 paren telden, de grootste zelfs 623. Daarentegen werden 41 nieuwe kolonies gesticht, waarvan er 8 meer dan 100 nestgangen telden en de grootste 402.

Koud voorjaar en de kredietcrisis...

Wat de precieze redenen zijn van de verliezen in de afgelopen jaren is giswerk. Het lijkt geen twijfel dat de neerslag in de Sahel een overheersende rol speelt, maar factoren in het broedgebied zijn eveneens van betekenis. Een koude of natte zomer bij ons heeft ongetwijfeld een effect op het voedselaanbod en daarmee op de conditie van de oudervogels en hun jongen. Ook de beschikbaarheid van nestplaatsen speelt mee. Juist opportunisten zoals Oeverzwaluwen zijn goed in staat om snel keuzes te maken en te profiteren

van geschikte broedlocaties. Die kunnen ook buiten Nederland liggen. Wel lijkt het zo te zijn dat ook de kredietcrisis zijn effect heeft op de populatie. Kolonies in min of meer natuurlijke situaties deden het beter dan die op bouwlocaties (tabel 2). Omdat er minder gebouwd wordt, zijn er minder bouwlocaties met gronddepots, of raken deze in verval.

Huiszwaluwen stabiel in 2009

Ten opzichte van 2008 veranderde er niet veel in de Nederlandse populatie Huiszwaluwen. Om tot deze conclusie te komen is gebruik gemaakt van 1384 kolonies die in 2008-09 zijn geteld. Samen waren ze in 2008 goed voor maar liefst 34.662 nesten en in 2009 voor 34.582. Het verschil is spectaculair klein, een zeer geringe afname met minder dan een procent! Ondanks deze op landelijke schaal stabiele situatie bestaan er op regionaal niveau wel interessante verschillen (figuur 1).

Dalers

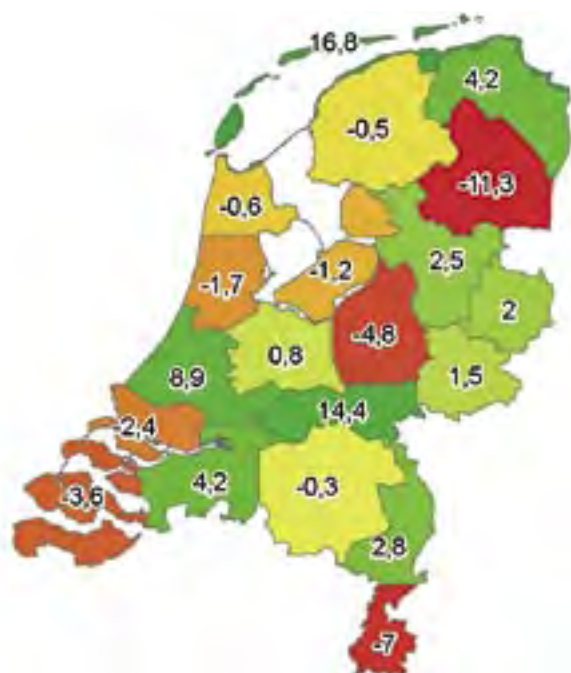
In Drenthe werd landelijk gezien het grootste verlies vastgesteld. Voor deze provincie kon gebruik worden gemaakt van 66 kolonies. Vier kolonies werden verlaten, zoals het Kleuvenveld bij Taarlo. Hier zaten in 2004 nog 47 paren en in 2008 21. Ook in het Meerstalblok viel de kolonie gevoelig terug naar 35 nesten (91 in 2008). Bij Speelstad Oranje was het met een achteruitgang van ruim 60% al niet veel beter. De kolonie telde er in 2009 niet meer dan 23 paren. Het zuiden van Limburg zat ook in de mineur met een afname met 7% (steekproef 60 kolonies). Met name in Eijsden-dorp (van 36 paren in 2008 naar 13 in 2009) en Lerop-dorp (van 43 naar 20) deed de Huiszwaluw het om onbekende redenen slecht. Ondanks het gemiddeld slechte nieuws uit deze provincies was er ook

Oeverzwaluw in kolonie in de Ooijpolder, 3 mei 2006. Foto: Harvey van Diek

Tabel 1. Oeverzwaluw. Aantalsontwikkeling in fysisch-geografische regio's van 2008 op 2009. Regio's met een te kleine steekproef zijn buiten beschouwing gelaten.

Regio	Verandering (%)
Zeelei-midden (vooral Flevoland en noordelijk Noord-Holland)	-17,2
Hoge Zandgronden-noord (Drenthe, O-Groningen, O-Friesland)	8,0
Zeelei-zuid (Zeeland, delen Zuid-Holland en West-Brabant)	-25,5
Hoge Zandgronden-zuid (Noord-Brabant, Noord- en Midden-Limburg)	-9,5
Rivieren (stroomgebieden Rijn, Waal, IJssel en Maas)	2,5
Hoge Zandgronden-oost (Overijssel en Oost-Gelderland)	-26,5
Zeelei-noord (noordelijk Groningen en Friesland)	43,3

Figuur 1. Huiszwaluw. Aantalsontwikkeling (in procenten) in fysisch-geografische regio's van 2008 op 2009.

Huiszwaluw in Polder Arkemheen,
23 mei 2009. Foto: Harvey van Diek

Zoektocht naar de 'SOVON- Vrijwilliger van het Jaar 2010'

Tabel 2. Oeverzwaluw. Aantalsontwikkeling van 2008 op 2009 per type nestlocatie. Bouwlocaties is inclusief afgravingen.

Type	2008	2009	verschil (%)
Bouwlocaties	8578	7010	-18,3
Kunstwanden	1095	1062	-3,0
Natuurlijke locaties	2636	3060	16,1

positief nieuws. In Kloosterveen Dr kwam de teller met 56 nesten duidelijk hoger te staan dan in 2008 (20) en in Akerpoort Maastricht Lb, waar in 2008 69 bewoonde nesten werden geteld, ging het afgelopen jaar om 105 broedende paartjes.

Stijgers

In Zuid-Holland-Noord werden met een toename van bijna 9% (52 kolonies) duidelijk betere resultaten behaald dan in Drenthe en Zuid-Limburg. Grootste stijger aldaar was Zijleinde Kaag, die bijna verdubbelde van 32 nesten in 2008 naar 62 in 2009. Ook het vermelden waard is de kolonie in Rijnsaterwoude, die met meer dan 54% toenam naar 82 nesten. In het Waddengebied kennen we niet zo veel kolonies als we in andere regio's gewend zijn. Daarom is het met enige terughoudendheid dat we melden dat, op basis van een kleine steekproef (23 kolonies), de aantallen in het Waddengebied zich met een stijging van bijna 17% het meest positief van heel Nederland ontwikkelden. Daarbij springen met name Hippolytushoefnoord, met 85 nesten in 2009 (+63,5%) en boerderij De Kooiplaats op Schiermonnikoog met 72 nesten in 2009 (+38,5%), in het oog.

En wat gebeurt er in 2010?

Het is spannend hoe het in 2010 zal zijn met beide zwaluwen. We zullen maar hopen dat het koude voorjaar geen voorbode is van een koele en verregende zomer.

We waarderen het zeer als u ook dit jaar weer de moeite wilt nemen om de bij u bekende kolonie(s) aan ons door te geven.

Ook in 2010 zal weer een Vrijwilliger van het Jaar worden gekozen, die de inmiddels felbegeerde Zilveren Zwaluw in ontvangst mag nemen. Vrijwilligers zijn en blijven voor SOVON immers van groot belang. Om dit uit te dragen wordt sinds twee jaar, tijdens de Landelijke Dag in november, een vrijwilliger beloond en bekroond voor zijn of haar inzet. Kandidaten voor deze titel zijn bijvoorbeeld mensen die een opmerkelijke inzet voor één van onze (tel)projecten laten zien of belangeloos en enthousiast bijzondere activiteiten binnen de vogelwerkgroep verzorgen. Ook vrijwilligers die zich op een andere noemenswaardige manier inzetten voor vogelonderzoek komen in aanmerking. Wij roepen hierbij iedereen op om vrijwilligers voor deze eervolle prijs voor te dragen. Op de SOVON-website is hiervoor een aanmeldingsformulier te vinden (<http://www.sovon.nl/default.asp?id=70>). Hier vind je ook het reglement waarin de spelregels staan en de criteria om in aanmerking te komen voor de prijs. Mocht je een kandidaat al eens aangemeld hebben die destijds niet gewonnen heeft, aarzel dan niet om nogmaals een nominatie in te dienen. Alle vrijwilligers zijn voor SOVON immers winnaars, maar er kan er maar één per jaar de titel en prijs winnen en wellicht staat jouw kandidaat deze keer wel bovenaan.

De jury bestaat uit Greta van Hoorn (Ledenraadslid), Adrie Hottinga (bestuur) en Frank Saris (adviseur zonder stemrecht). Voor de jury zoeken we nog een tweede Ledenraadslid die we op zeer korte termijn hopen te vinden. In oktober zal de jury de nominaties beoordelen en een kandidaat voorstellen aan het bestuur.

De prijs zal op de Landelijke Dag, 27 november 2010, worden uitgereikt aan de gelukkige winnaar. Stuur je nominaties liefst via e-mail uiterlijk 31 augustus aan Nicole Boeijink, nicole.boeijink@sovon.nl, zij is tevens contactpersoon voor vragen en/of opmerkingen.

Kortom... ken je mensen die zich al jaren als vrijwilliger inzetten voor SOVON en die de titel 'SOVON-Vrijwilliger van het Jaar' verdienen, aarzel dan niet, meld ze aan en zegt het voort!

Nicole Boeijink
Medewerker educatieve communicatie